

# VELKONALEZIŠTĚ: JAK ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY NA UKRAJINĚ MĚNÍ BĚŽNÉ POJETÍ VZNIKU MĚST

Dávná historie černomořské oblasti se topí ve zlatě. Přinejmenším běžný návštěvník velkých muzeí v Sofii, Kyjevě nebo Tbilisi snadno získá tento dojem - a těžko ho z toho vinit.

...

To způsobilo, že slovo „prehistorie“ (a někdy také „proto-historie“) se v této geografické oblasti nevyhnutelně pojí s představami o tradici urozených kmenů a okázalých hrobkách plných pokladů. Takové hrobky tam jistě lze najít, například na západním cípu tohoto regionu, v bulharské Varně, se nachází pohřebiště zaplněné zlatem. Jde o nezvyklou lokalitu i proto, že pohřebiště pochází už z doby, kterou archeologové nazývají dobou bronzovou, přibližně z 5 000 let př. n. l.

...

Ukazuje se však, že to není celý příběh. Historie tohoto regionu dost možná nabízí ještě zajímavější věci, než jsou velkolepé válečné hrobky. Kdysi tam byla také města. Archeologové z Ukrajiny a Moldavska poprvé odkryli náznaky jejich existence v 70. letech 20. století, kdy si všimli znaků lidského osídlení staršího a většího, s jakým se kdy setkali. (22)

...

Neobjevili žádný důkaz centralizované vlády nebo administrativy – nebo jakékoliv jiné formy vládnoucí třídy. Dá se tedy říct, že tato osídlení vykazovala všechny znaky toho, co evolucionisté nazývají „jednoduchou“, nikoliv „komplexní“ společnost. Nelze si nevzpomenout na slavnou povídku Ursuly Le Guin „Ti, kdož odcházejí z Omélasu“, která vypráví o fiktivním městě Omélasu, které funguje bez králů, válek, otroků i tajné policie. Le Guin v povídce konstatuje, že máme tendenci odepsat takové společnosti jako „jednoduché“. O obyvatelích Omélasu píše: „Nebyli to žádní prostáčkové, líbezní pastýři, ušlechtilí divoši, vlídní utopisté. Nebyli o nic méně komplikovaní než my. Potíž je v tom, že naším zlovykem, v čemž nás podporují pedanti a světaznalí estétové, je považovat štěstí za cosi dosti hloupého.“<sup>1</sup>

Le Guin má pravdu. Samozřejmě nelze domýšlet, jak šťastní byli obyvatelé ukrajinských velkonalezišť, jako jsou Maidenetske nebo Nebelivka, v porovnání s lordy, kteří si nechali stavět kurgan hrobky. Nelze je srovnávat ani s poddanými rituálně obětovanými na těchto pohřebištích, nebo s nevolníky zajišťujícími produkci pšenice a ječmene pro obyvatele pozdějších řeckých kolonií, situovaných podél černomořského pobřeží (ačkoliv lze mít jisté předpoklady). Koneckonců, i Omélas měl své problémy, jak moc dobře ví všichni čtenáři této povídky.

...

[22] Mnoho aspektů těchto výzkumů (publikovaných pouze rusky) vysoce přesahovalo standardy své doby; například použití leteckých fotografií, podpovrchový průzkum a opatrnost při provádění vykopávek. Více v angličtině shrnují a popisují Videiko 1996; Mennoti a Korvin-Piotrovskiy 2012.

---

<sup>1</sup> pozn. překl.: Použit překlad Jakuba Němečka z knihy *Gwilanina harfa a jiné povídky* (Gnóm, 2020).

